

دانشگاه امام صادق (ع)
دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد
پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان:

علل و آثار افزایش نقدینگی و چگونگی کنترل آن در ایران (67 – 1339)

نویسنده: ابوالفضل اکرمی

استاد راهنما: باقر قدیری اصلی

استاد مشاور: حمید ناظمان، احمدفرجی دانا

سال تحصیلی: دی 1372

واژگان کلیدی: نقدینگی / ایران / تورم .

چکیده:

هدف از این رساله ، بررسی علل و آثار افزایش نقدینگی و چگونگی کنترل آن در ایران طی سالهای 1139 تا 1367 هجری شمسی است . تحقیق حاضر که به روش کتابخانه ای انجام یافته در چهار بخش تنظیم شده است. بخش اول ، اختصاص به نقدینگی در ایران دارد. در بخش دوم ، عوامل موثر در تغییر حجم نقدینگی مورد بررسی قرار می گیرد. بررسی روند قیمت‌ها و نرخ رشد تورم در بخش سوم صورت می گیرد . نهایتاً بخش چهارم ، روشهای کنترل نقدینگی در ایران را مورد بحث قرار میدهد.

عمده ترین نتایج حاصل از تحقیق عبارتند از :

(1) نقدینگی در دو دهه 1350 و 360 بطور نامتناسبی افزایش یافته ، بطوریکه این روند افزایشی ، تابعی از توان تولیدی کشور نبوده است.

(2) در دوران قبل از انقلاب اسلامی ، عمدتاً داراییهای خارجی بیشترین نقش را در افزایش پایه پولی و در نتیجه نقدینگی داشته است ، لیکن در دوران بعد از انقلاب اسلامی ، کسری بودجه مداوم دولت و تامین آن از طریق استقراض از سیستم بانکی عامل افزایش نقدینگی بوده است.

(3) از سه جزء پایه پولی، تنها بدهی بانکها به بانک مرکزی در کنترل بانک مرکزی است و دو جزء دیگر از کنترل این بانک خارج است

(4) بنابراین بخش دولتی تنها مرجع برای کنترل عرضه پول در ایران است . عبارت دیگر سیاستهای پولی در ایران از استقلال لازم برخوردار نیست.

(5) تورم موجود در ایران ، علت واحدی ندارد و مجموعه ای از عوامل ساختاری ، فشار تقاضا ، فشار هزینه ، افزایش نقدینگی ، عوامل روانی و ... در آن دخیل است.

(6) در بررسی روشهای کنترل نقدینگی و متناسب ساختن آن ، ابزارهای کلاسیک و جدید نظام بانکی ، نمی تواند تأثیر بسزایی داشته باشد . همچنین تجربه گذشته بورس اوراق بهادار نشان می دهد که در شکل کنونی خود ، موفقیت چندانی در جذب نقدینگی و مهار تورم و تجهیز پس اندازهای کوچک نداشته و لازم است اقداماتی جهت معرفی ، اصلاح و فعال نمودن بورس صورت گیرد تا بتواند نقش اصلی خود را ایفا کند.

(7) بودجه عمومی دولت وابستگی شدیدی به درآمدهای نفتی دارد . همچنین قسمت عمده ای از کسری در آن نیز از طریق استقراض از بانک تأمین شده است که از آثار منفی چنین سیاستی بروز تورم است. از طرفی از سال 1367 به بعد ، بانک مرکزی با عرضه نکردن ارز، قیمت آنرا بالا برده و با فروش ارز اصل از نفت با قیمت گزاف ، به تأمین

مالی هزینه های خود پرداخته است . چنین روشهایی مقطعی بوده و نمی تواند چاره ساز باشد ، بلکه لازم است که در ساختار درآمدی دولت ، به درآمد مالیاتی توجه بیشتری گردد و نظام مالیاتی کشور اصلاح و در این ارتباط از تجربه سایر کشورها استفاده شود.